

Stockholm den 27 januari 2017

R-2016/2094

Till Justitiedepartementet

Ju2016/06811/L5

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 31 oktober 2016 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Ett starkare skydd för den sexuella integriteten (SOU 2016:60).

Advokatsamfundet, som delar utredningens uppfattning att sexuella handlingar ska bygga på frivillighet, ömsesidighet och respekt, avstyrker dock utredningens förslag till samtyckeslagstiftning och motsätter sig ett parallellt införande av ett oaktsamhetsbrott.

Advokatsamfundet hänvisar till de synpunkter som framförts av samfundets expert i utredningen, advokaten Bengt Ivarsson, i en särskild reservation i betänkandet (s. 467-474).

Advokatsamfundet anser dock, för det fall att den föreslagna samtyckeslagstiftningen inte genomförs, att det finns skäl att överväga införandet av ett oaktsamhetsbrott. En förutsättning är att det i så fall endast avser fall av kvalificerad oaktsamhet samt att straffskalan blir väsentligt lägre än för uppsåtliga brott.

Advokatsamfundet vill härutöver särskilt framhålla följande.

Advokatsamfundet anser att det kan ifrågasättas att det föreslagna oaktsamhetsbrottet tar sikte på samtliga brottsrekvisit och inte bara frivilligheten. Enligt Advokatsamfundet skulle detta innebära en kraftig utvidgning av det straffbara området. Advokatsamfundet anser, för det fall ett oaktsamhetsbrott införs, att oaktsamheten endast ska avse frågan om frivillighet och att det beträffande övriga brottsrekvisit ska krävas uppsåt. Under alla förhållanden bör, med beaktande av de långtgående straffrättsliga konsekvenser som följer med utredningens förslag om ett oaktsamhetsbrott, frågan om omfattningen av det subjektiva rekvisitet analyseras ytterligare inom ramen för det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Advokatsamfundet konstaterar vidare att utredningens förslag innebär att frivillighet ska inhämtas inför varje nytt moment eller skede i den sexuella handlingen. Vad som är ett nytt moment framgår dock inte av betänkandet och är oklart. Detta innebär en stor oförutsebarhet för den enskilde kring vilka ageranden inom ramen för en sexuell handling som anses kräva ett nytt samtycke. Denna rättsosäkerhet innebär att en person kan riskera ett långvarigt fängelsestraff för att han eller hon inte har förstått att det skett en övergång till ett nytt moment. För att undvika detta måste det i en kommande proposition tydligt klarläggas vad som avses med ett nytt moment.

Enligt utredningens förslag ska frivillighet kunna komma till uttryck genom ord eller handling. Frivilligheten ska ha kommit till uttryck innan ett nytt moment påbörjas. Enligt Advokatsamfundets uppfattning kommer det dock ändå genom förslaget att bli nödvändigt för en part att muntligen fråga efter frivillighet för att inte riskera att göra sig skyldig till brott. Om denne i stället påbörjar en sexuell handling i avsikt att den andra parten genom sitt agerande ska uttrycka att det sker frivilligt, finns med nuvarande förslag en uppenbar risk för att vederbörande gör sig skyldig till i vart fall ett försöksbrott. Med tanke på att sexuellt umgänge normalt präglas av en ömsesidig kommunikation genom handlingar och inte genom ord, riskerar förslaget vara alltför teoretiskt utformat och sakna erforderlig förankring i verkligheten. Även på denna grund riskeras en avsevärd utvidgning av det straffbara området genom förslaget, utan erforderlig tydlighet och förutsebarhet i lagstiftningen. Detta är därför ännu en rättssäkerhetsfråga, som ytterligare måste adresseras under den fortsatta beredningen.

Advokatsamfundet anser det även vara problematiskt från ett straffsystematiskt perspektiv att förslaget skulle innebära att köp av sexuell tjänst som sker från en person som är tvingad av någon annan än den som köper sex att utföra sexuella tjänster, kan komma att rubriceras som sexuellt övergrepp och leda till minst två års fängelse, samtidigt som *samma handling* vid frivillig försäljning av sexuell tjänst endast kan straffas med böter eller högst ett års fängelse (6 kap. 11 § brottsbalken). Advokatsamfundet ifrågasätter även om olika regler i fråga om dubbel straffbarhet skulle gälla i fråga om dessa brott.¹ Det är dessutom oklart vilka undersökningsåtgärder sexköparen ska vidta för att inte riskera att dömas för ett oaktshetsbrott.

I övrigt har Advokatsamfundet ingen erinran mot förslagen.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 24 oktober 2016 över betänkandet Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling, m.m. (SOU 2016:42), till vilket hänvisas i nu aktuella delar.